

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor: Reuniunea învățătorilor români dela școalele popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR: IOSIF STANCA	Manuscrisurile și corespondența se vor trimite redact. în Rosa, u. p. Marospetres, ctul Arad, iar abonamentele casarului Iu- liu Grofșorean în Galsa-Világos,
--	----------------------------------	---

Comitetul de redacție: Dim. Boarin, I. Borlea, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Pe-
 tru Colțeu, Pavel F. Dârlea, Iuliu Grofșorean, Teodor Mariș,
 Ioan Crișan, Iosif Moldovan, Traian Mager, Dim. Olariu,
 D. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădean și Petru Vancu.

Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.

Tendința spre asimilarea sufletelor omenești.

În veacul nostru, pe lângă descoperirile savante ale adevăraților bărbați de școală, vedem manifestându-se din anumite părți în mod tot mai întezit dorința asimilării sufletelor omenești.

Teoria aceasta din capul locului e riscată și fatală și este în ultima analiză mijlocul cel mai escelent de a pune la încercare cultura pedagogică ce o profesază oricare bărbat de școală.

Viața cu împrejurările ei caprițioase nu odată ne-a scos la suprafață bărbați prețioși de școală, înzestrați cu toate atributele necesare, la cari, dacă nici nu găsești o adevărată cultură pedagogică, dar trebuie să presupuni cel puțin ca să se indice peste mentalitatea oamenilor de rând. Dar ironie a sorții și la bărbați de aceștia, dela cari ai așteptă ca să judece profund și temeinic lucrurile, te întâlnești adeseori cu afirmațiuni, cari nu țin cont nici de regulile cele mai elementare ale minții sănătoase. Aproape fiecare din noi am avut nenorocirea ca să asistăm la astfel de scene tragi-comice, cari ne arată distanța enormă ce există între principii și punerea acelorora în praxă. Într'o școală un

organ de control examinează o clasă din tabela înmulțirii. Toți răspund bine, cu excepțiunea unuia, la care nu merge de fel. Organul de control, în credința că-i face elevului o strașnică morală, iar înaintea învățătorului își arată nescatele sale cunoștințe pedagogice, zice astfel: Vezi Ilie, toți răspund frumos, numai tu nu știi nimic. Acesta-i un mare rău pentru tine! Vorbele din urmă le zice cu un glas trăgănat și le subtrage de să-i plângă elevului de milă. Îți pareă că-i dă espresiune, că bietul Ilie din ceasul acesta se prăpădește. Nici habar n'avea d-lui că Ilie n'are de fel atragere cătră socoată, dar în schimb cetește, scrie și desemnează frumos.

Am reprodus aci un singur caz care se practică la noi în diferite variante. Când ai de a face cu un astfel de bărbat fie cât de sus pus, care încă nu știe că creerul lui Ilie nu funcționează tocmai pe tocmai ca a lui Nicolita; că au putut obveni diferite împrejurări neatârătoare de școală cari să-l facă să stagneze, sunt tot atâtea momente cari îl vor face pe un învățător iscusit să-și peardă toate iluziile în organul de control și cel mult să-l compătimească. Cât despre bietul Ilie, putem dormi liniștiți, deoarece neavând abilitatea mentală atât de dezvoltată are în schimb mare abilitate tehnică și dacă nu va ieși din el un proletar intelectual, poate să iasă un măestru bun și care poate fi cu mult mai fericit. Toți aceia, cari judecă unilateral lucrurile, cred că fericirea genului uman constă în aprovizionarea generațiunilor școlare cu aceleași cantități de cunoștințe, neținând cont de puterile înăscute, de aplecările individuale, precum și de complexul trebuințelor omenimei.

Să intrăm în atelierul un ceasornicar, unde totul se bazează pe mehanism. Sunt o sută de ceasornice, cari arată într'o 100 de feluri. Fenomenul e ușor de esplicat: mehanismul unuia diferă de al altuia. Dacă susțâ aceasta teză în tehnologie, cu atât mai vârtos se poate aplică la viața atât de complicată a sufletului omenesc, cu varietatea înfinită de fenomene sufletești, cari diferesc dela om la om.

Aceasta varietate se observa pe o scară mai întinsă sau mai redusă la toate produsele din univers, prin care varietate, acesta nu devine mai urât, ci din contră mai frumos, mai armonic și mai atrăgător. De aceea în mijlocul preocupărilor mai nouă ale pedagogiei, care tind întru dezvoltarea tuturor facultăților elevului, aceste minunate utopice apar atât de paradoxale, încât îți vine sau să râzi, sau să-l compătimesți pe acela, care are curajul chiar și în mod indirect, să le mai susțină.

Legătura dintre membrii corpului didactic primar și secundar*)

De **Gavril Precup**, profesor la liceul din Blaj.

Invățământul primar bine organizat, formează singura temelie solidă pe care se poate clădi viitorul unui neam.

La Români din țările coroanei Sf. Ștefan învățământul primar ia ființă abia în jumătatea a doua a veacului al 18-lea sub glorioasa domnie a împărătesei Maria Terezia. — Inceputul se face cu școlile din Blaj; acestora le urmează școlile cu caracter public din confiniile militare: teritoriul de graniță românesc bănățan; teritoriul I regiment român grănițaresc din Ardeal; teritoriul regimentului II de graniță năsăudean. Deodată cu înființarea primelor școli publice se înjghebează și tagma învățătoarească. Învățătorii români au trecut prin aceleași etape, la fel cu învățătorii altor neamuri: aveau puțină pregătire, se recrutau din subofițeri, și alți bucheri, cum da Domnul.

Deși Melancton îi numește: »vitae genus sanctissimum, utilissimum, beatissimum«, întocmai ca la Nemți, erau slab retribuți; rău îmbrăcați, desprețuiți și desconsiderați. Poporul românesc robit politicește până bine târziu, nu-și prea putea da seamă de însemnătatea și valoarea acestei tagme. Cei mai mulți, precum se întâmplă și astăzi,

*) Raport citit în ședința secției școlare a Asociațiunii, ținută la 30 iunie v. a. c.

considerau dascălul și școala de un mare balast de care bucuros s'ar fi eliberat.

Școala primară și învățării ei — zice Konrad Fischer — sunt copia fidelă a vremii, la fel ca celelalte întocmiri de stat or sociale«. În epocile de pace și de bună stare școlile se sporesc, cele existente se afirmă mai bune; în vremuri de restriște toată învățătura încetează și bieții oameni își văd de necazuri. La 1812 se deschide institutul pedagogic din Arad, unde profesori cu suflet mare ca Cichindeal și Diaconovici-Loga au trezit dragoste pentru cultura națională în mulți elevi, cari la rândul lor au răspândit învățăturile în întreg Bănatul. Mersul și viața școlii românești din această epocă eră normat în cadrele dispozițiilor cuprinse în Ratio educationis. După 1848 sub era absolutistică, neamul nostru scăpat de lanțurile iobăgiei, răsufă mai liber. — Alături de episcopia dela Blaj și Sibiiu, se înființează episcopii nouă pentru uniți: în Gherla și Lugoj; iar pentru ortodoxi la Arad și Caransebeș.

Învățământul primar intră în o nouă epocă. Se înființează școli nouă. Pentru pregătirea învățătorilor se creiază școli normale: la Blaj, Sibiiu, Hațeg, Năsăud, Maramurăș, Orade. Învățătorii se sporesc. Intre dâșșii unii se afirmă în mod vrednic. Grija și ocrotirea școlii o are biserica. Sub scutul fiecărei dieceze se închiagă viața culturală a poporului român. În eparhiile, unde între oamenii dela cărmă, se gășesc și cu simțiri pentru chestiile de educație și instrucțiune; învățământul primar face progrese.

Viața internă a școlii e întocmită în consonanță cu îndrumările cuprinse în Entrourf-ul ministrului austriac Leo Thun.

Epoca a treia a învățământului primar începe cu era dualistă. Învățământul poporal din această epocă se organizează în baza art. de lege XXXVIII. din 1868. Școlile noastre au caracterul de școli confesionale sub imediata inspecțiune a bisericii. Această lege fundamentală se întregște și modifică cu art. XXIII din 1876, XVIII din 1879, XXVI din 1893 și mai pe urmă cu art. XXVII din 1907.

În această epocă, așa numită constituțională, școalei române i-se impune prin articolii amintiți deosebite sarcini: referitor la planul de învățământ, la manuale, calificarea învățătorilor, sale de propunere și salarizare.

Dela învățători se așteaptă pregătire mai temeinică; școlile noastre normale se refac după vreme. Unele din ele au câțiva pedagogi distinși, formați în Praga și Viena. Sub grija acestora să formează o generație de învățători vrednici, cari contribuie în măsură mare la ridicarea nivelului cultural al poporului nostru. Numele lui Ioan Popescu, Petru Solomon, Vasile Petru, Ștefan Pop, se vor pomeni cu cinste în istoricul învățământului nostru primar. În această epocă mai ales dela 1870 încoace corpul didactic primar, care se urcă aproape la 3000, pentru perfecționarea sa se întrunește în reuniuni. Astăzi învățătoria noastră e grupată în reuniuni, cari odată la an se întrunesc în adunare generală, și în adunări după despărțăminte. Învățătorii din arhidieceza de Sibiiu se întrunesc în conferințe învățătoresți.

Numărul școlilor populare române gr.-or. și gr.-cat. e 2648; iar învățătorii români în serviciul acestora sunt după indicațiile cuprinse în anuarul pedagogie a dlui Ghibu 2840.

Gimnaziile sau liceele se înființează la intervale mari, numărul lor e departe a fi în proporție cu cifra numerică a neamului nostru din această țară. Trei milioane Români abia avem 7 școli medii și anume: liceul din Blaj deschis la 1754; liceul din Beiuș dela 1836; liceul din Brașov 1850; din Năsăud 1863; gimnaziul din Brad 1869; școala reală și comercială din Brașov 1869.

O legătură sufletească conștientă, o cooperare a profesorilor școlilor secundare române n'a fost. Fiecare corporațiune a lucrat după bunul ei simț, unii cu mai mulți sorți de izbândă, alții cu mai puțini. Profesorii luminați de pe vremuri, au simțit necesitatea concentrării profesorilor în chestii de educație și instrucție. S'au și făcut încercări în această privință la 1872 și 1885, dar fără re-

zultat. În sfârșit Asociațiunea, cea mai înaltă instituțiune culturală, pe urma stăruințelor depuse în serviciul acestei idei de unii profesori entuziaști a înfăptuit vechiul vis neîmplinit al profesorilor români în cadrele secției școlare. Prima întrunire a fost cea din 1913, când s'a prezentat un frumos număr de profesori, cari au luat în discuțiune o mulțime de chestii de mare importanță pentru viața noastră școlară.

Corpul didactic primar deși mai numeros și mai complet s'a dezvoltat aparte, fiecare dieceză cu școala și cu învățătorii săi. De o cooperare comună, de o legătură sufletească și chestii de învățământ nu se găsesc urme. Poate întâmplător, dacă asistau învățătorii gr.-or. și gr.-catolici ca oaspeți la adunarea învățătorilor din împrejurimea lor. Discută în comun, nizuințe de a se manifestă, ca un corp didactic românesc nu se semnalează. Abia în 1912, 1913, s'a pornit o mișcare și în sinul dascălimei noastre: de a se organiza ca învățători români, fără considerare de confesiune. Ideea aceasta a sulevat-o redactorul gazetei învățătorilor, I. P. Lazar din Șimleu. La 15 februarie 1913 în chestia aceasta a avut loc o consfătuire în Cluj, unde s'a hotărât să se conchieme un congres a tuturor învățătorilor români din țara noastră; dar, ținerea a fost oprită.

Pornirea aceasta de organizație în cercurile învățăto-rești e dovada cea mai viuă, că în evoluarea școalei noastre românești se simte necesitatea unei prefaceri, necesitatea cooperării forțelor în vederea aceluiaș scop comun: cultura neamului românesc. Ideea aceasta lansată în publicitate, a provocat discuții și păreri în corpul didactic primar. Din cele ce s'au scris țin să relevez părerea învățătorului Ioan Atrățeu, care în Nr. 4 din »Vatra școlară« 1913 ocupându-se cu articolul din »Gazeta învățătorilor« din Șimleu referitor la organizația învățătorilor, spune următoarele: *Dând la o parte barierele confesionalismului, ne-am putea da mâna toți învățătorii români din aceasta țară numai sub stindardul celui mai mare așezământ cultural, care este: »Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului*

român. Acesta e factorul, care trebuie să iee în mână organizația noastră, în legătură cu uniformitatea învățământului.

Iată o părere cuminte, care în parte s'a și tradus în faptă, prin propunerea secției școlare cuprinsă în raportul ei din 14 iulie 1914 p. 2 unde propune să se declare membri corespondenți ai secției școlare cele 11 reuniuni învățătoarești române, cari vor avea să delege câte doi membri, ca reprezentanți ai lor în secția școlară. Tot atunci s'au propus 15 învățători și bărbați de școală dintre cei mai destoinici, pe cari îi are arhidieceza de Sibiu.

În chipul acesta sunt pe calea realizării dorințele învățătorilor români din țara noastră.

Condițiile speciale în care trăește poporul românesc în aceasta țară, glasul și mersul vremii pe lângă acest bun început realizat de secția școlară; — îi impun tot ei și alte probleme. Din seria întreagă a acestor probleme, pentru ședința plenară din ăst an s'a pus la ordinea de zi: Legătura dintre membrii corpului didactic primar și secundar.

La auzul acestei probleme involuntar ni-se pune întrebarea: E necesar să se discute o atare chestiune; se poate să nu fie legătura sufletească între corpul didactic primar și secundar? Durere, se poate. Ceice urmăresc mai de aproape viața școlii noastre populare și felul cum se manifestează corpul ei didactic, va constată, că în țesă generală lumea noastră intelectuală a fost și este indiferentă față de acest factor atât de însemnat în opera noastră culturală. Nepăsarea aceasta — după indicațiile anuarului pedagogic, — o au chiar și factorii școlari și profesorii unor școale normale.

Ajunge să asisti la câteva adunări de a reuniunilor învățătoarești și vei face trista experiență, că aproape pretutindenea sunt lăsați de capul lor. Din clasa intelectualilor noștri nici cei îndatorați nu se prezintă; să nu mai amintim de advocați, proprietari ori alți intelectuali.

În astfel de împrejurări, să nu ne mirăm, dacă cetim și auzim că învățătorii noștri mai ales cei dela periferii, își însușesc o mentalitate străină și se prestează la fapte,

cari nu cadrează cu poziția lor de învățători români. Chestiunile școlare și educative la noi sunt privite aproape cu indiferență. Spicuind în trecutul învățământului nostru găsim ce e drept unele urme mai sporadice de legătură sufletească între aceste două tagme, cari au să se complecteze reciproc. De o conlucrare sistematică în aceasta direcție nici pomană. Iată ce am găsit în aceasta privință. În arhiva metropolitană din Blaj la 1796, 2 noembrie se face pomenirea unei conferințe școlastice (*sessio scholastica*), care s'a ținut sub prezidiul episcopului Bob în calitate de director școlar și la care au asistat directorii facultății teologiei, a liceului, a școlii normale, precum și profesorii acelor școli în număr de 8. Aici s'au discutat în comun chestii de educație, cum să însoțească pe școlar la biserică și să-i supravegheze, cum să se împartă studiile între profesori; chestii de metod: *Bonum porro in quantum possibile fuerit, ut professores diligentes non mutantur omni anno, sed potius cum discipulis ascendant.* Iată aderenții sistemului de rotație în educație. O altă chestie a fost, ca fiecare clasă să-și aibă profesorul său. Altă dovadă de legătură sufletească între corpul didactic primar și secundar găsim în istoria școlilor centrale române gr.-or. din Brașov, unde la p. 398 se scrie: »*De multe ori profesorii și învățătorii brașoveni se întruniau unii cu alții și discutau împreună diferite chestiuni didactice. Ba din anul 1873/4 s'au ținut și câteva conferințe comune între profesori și învățători (așa numitele conferințe mixte) în cari se discuta cu deosebire terminii gramaticali și științifici, precum și ortografia, care aveă să se întrebuițeze în ambele categorii de școli.*

Pildele, ce v'am indicat, cred, că apriori trebuie să ne îndemne la înfăptuirea acei probleme.

Dacă admitem, că temelia întregii instrucțiuni o formează învățământul primar; noi profesorii secundari, cari desăvârșim în generațiile, ce ni-se transmit, instrucția generală, — avem îndatorirea să facilităm în tot chipul învățătorilor școlii primare opera lor de educații. Puțin;

câți suntem, lipsiți de adevărate legături sufletești — nici când nu vom putea reuși a realiza lucruri mari; nici când munca noastră nu va avea trăinicie, ca și atunci, când ea va isvorî din conlucrarea armonică a tuturor factorilor educativi.

Dlor membri! *Invățătorii și profesorii la toate neamurile au fost purtătorii luminei. Slujba lor s'a socotit, ca o sarcină nobilă; ținta lor este ideală.*

Noi ca corp didactic român avem în aceasta privință îndatoriri duple, prin faptul, că în răspunderea noastră stă binele și fericirea unui neam, avizat la puterile proprii, prin noi înșine. Ne vom afirmă de adevărați factori culturali în viața neamului nostru numai ținând seamă de spiritul timpului, de pildele neamurilor înaintate. Spiritul, care stăpânește o parte din lumea civilizată tinde spre democrație. Acest spirit dă putere neamurilor mari și sărace. Acest spirit trebuie să ne îndemne la legături sufletești cât mai strânse. Să nu ne credem prea învățați, și aceasta închipuire să ne facă vanitoși și superbi, să vedem în membrii corpului nostru didactic primar pe frații noștri mai mici. Nu e bine să-i privim prea dela distanță, căci superioritatea noastră culturală ne dă dreptul — *după vorba învățatului Iorga, de a trăi numai pentru a fi utili: la cât mai mulți, cât mai mult.* Neamțul, Konrad Fischer cu tot dreptul spune: *Der Lehrerstand war, wie man ihn eben wollte und brauchte.* Dela noi elita dascălimei depinde, ca corpul didactic primar să fie mai bun, și e o necesitate ca să fie tot mai bun.

Germanul Zeller este cel dintâi, care în Württemberg în veacul 18 adună învățătorii prin șuri, unde le da instrucții pedagogice și îi însuflețește pentru Pestalozzi și pentru o mai bună educație a poporului. Să ne apropiem și noi tot mai mult de aceasta tagmă; să-i luminăm și să-i ridicăm sufletește, ca din pilda noastră să se îndemne toți factorii vieții noastre publice a se încălzi tot mai mult pentru școala noastră românească și pe învățătorul ei imitând pe Baronul Rockow, care a stăruit mult pentru cul-

tura învățătorului. Principiul lui eră: *alles erst durch eine tüchtigen Lehrer*. De câte ori aveă oaspeți, învățătorii moșiilor sale totdeauna erau invitați la masă.

Din contactul viu a acestor două corpuri didactice va urmă o puternică legătură sufletească; care legătură își va află expresiunea în cultura neamului.

»Numai prin cultură, printr'o cultură proprie, cu notă națională și valoare morală, cu îndreptare practică și cu răspândire largă se poate asigură viața neamului nostru și i-se poate face un loc recunoscut de toată lumea în civilizația contemporană«, zice Iorga al nostru.

Legătura aceasta sufletească va da curaj celor sfioși; Va deșteptă energiile în cei timizi și pe toți îi va animă spre ideal.

Învățătorii sunt redeşeptătorii popoarelor. Iată ce ne spune abatele H. Mocgnillon: »Cu oamenii se întâmplă același lucru ca și cu animalele. Un popor prețuește ceea ce educația l-a făcut. După cum se capătă prin o creștere îngrijită — rase de cai, de oi, sau de boi, cari întrec cu mult în frumseța formelor și în serviciile, ce aduc omului, pe celelalte animale din speciile lor, tot astfel educația e în stare să ridice un popor din decădere și să-i dea virtuți, cari să prefacă firea și înclinările sale.

O pildă frumoasă despre aceasta putere minunată este poporul suedez. Acei, cari se îndoesc, să meargă ca să vadă cum profesorii și învățătorii suedezi au condus timp de 40 de ani instrucția și educația copiilor, și vor înțelege atunci pentruce într'o țară, unde atâtea împrejurări căutau să țină pe loc un neam fără energie morală, fără vânjosie trupească, prăpădit de oftică și de beție, adormit în zăpezile câmpiilor, se găsec astăzi tineri îndrăzneți, cu forme atletice, pregătiți pentru toate luptele vieții«.

Viitorul neamului este în mâinile noastre, să-l prefacem precum l-au prefăcut dascălii Suedezi pe al lor.

După premisele sumare, ce mi-am luat voie a vi-le desfășură, pentru înfăptuirea legăturii între corpul didactic primar și secundar propun următoarele modalități:

1. In cadrele secției școlare să fie primiți reprezentanții învățătorilor români din toate părțile țării noastre.

2. Profesorii secundari să ia parte activă la toate adunările generale și cercuale ale reuniunilor învățătoarești; ori la conferințele acestora, ca delegați ai asociațiunii; îndeosebi să recomandă să nu se piardă din vedere, reuniunile învățătorilor români dela periferii.

3. Să coopereze cu învățătorii la redactarea de manuale pentru școlile primare.

4. Să lucreze împreună broșuri, pentru tinerime și să găsească modalitatea răspândirii acelor.

6. Să aranjeze în deosebite centre ale diecezelor noastre cursuri (de vară) pentru înprospătarea cunoștințelor și îmbunătățirea metodelor.

7. Să se facă excursii în comun, prin regiuni și localități, cari prezintă un interes istoric ori cultural românesc.

8. Profesorii cât și învățătorii să asiste împreună la examenele de sfârșit de an și la serbările școlare.

9. Consistoriile noastre să fie rugate, să delege câte un profesor, care să cerceteze școlile populare.

»Românul«.

„Școala Berthold-Otto“.

Cunoscând noi atât de puțin încercările de reformă ce se fac în apus, unele cu succes, altele fără și fiind noi deprimați a moșteni orice metod practicat de predecesorii noștri fie el bun sau nu, fie drumul lung sau scurt, deci și fără a ne gândi la studiarea mărunțită a lucrurilor cred că nu fac rău, dacă dau în resumat din articolul »Invățământul general dela școala Berthold-Otto publicat în »Pädagogische Zeitung« de Bernhard Becker din Beendorf Germania« din care cred că ne alegem cu ceva.

Caracteristica școlii Berthold-Otto din Berlin Lichtenfelde e generalitatea în învățământ. Principiul pedagogic pe care se razimă Otto e schimbul de idei dintre învățător

și elev sau orice altă persoană adultă. Dar schimbul acesta de idei se poate explica numai atunci, dacă vedem în copil o persoană egal îndreptățită cu a noastră. Față de copil să se ia aceleași măsuri de precauțiune ca și față de un adult. Cine va ridiculiza pe un adult ce-și dă silință să facă ceva, dacă ceeace face sunt după părerea noastră prostii și nimicuri? Nici un om de caracter nu o va face, ci va privi lucrarea din partea ei cea bună și va căuta să o îndrepte cât e posibil fără însă să jignească. Întrebările grele ale unui adult ale căror răspuns l'ar înțelege greu nu i-le vom reteză cu un singur cuvânt, nu-i vom spune că e prea prost pentru astfel de lucruri sau că trebuie să mai aștepte până le va înțelege! Căci întrebările nu sunt privilegii, toți au acelaș drept de ale pune. De aceea orișicine va căuta să-i limpezească unui adult după posibilitate și într'un mod prietenos problema Aceleași considerațiuni ni-le cere Otto prin școala sa din Lictenfelde și pentru copii, — nimic alta.

La un astfel de învățământ general se strâng copiii unei clase sau ai unei școli întregi ca să-și câștige cunoștințe noi în discuție liberă cu învățătorii lor. Deși se predă copiilor și în școlile noastre materia prin conversație, totuși procedeul nostru e unilateral, căci copilul răspunde numai la întrebările învățătorului. Învățătorul îi arată calea prin întrebările lui din care n'are să se abată. Apoi întrebarea lui nici nu e o întrebare în sensul cel mai restrâns al cuvântului. Învățătorul nu întreabă că n'ar ști sau că ar vrea să îmbogățească cunoștințele elevilor săi prin ea ci numai și numai să-i controleze de i-au urmat în toate și de-l înțeleg. Întrebări naive, cari tocmai ele contribuiesc la formarea și lărgirea cunoștințelor despre lume, nu se pun în școlile noastre sau numai foarte puține. Nici familiaritatea ce există la educație între părinți și copii nu se observă în școală. Dar, e drept, în împrejurările ce dăinuiesc nici nu e posibil de realizat lucrul acesta în întregime.

Planurile noastre de învățământ și orarele respiră învățământul cu obiectele lor în ținte subordonate. Prin asta

și conversația noastră cu elevii e îngrădită și trebuie deci să se desvolte unilateral, așa, încât întrebarea din ea se prefăce în revizuire. În școala sa Otto nu se ține orbiș de gard. El permite copilului în fiecare oră să întrebe ori și ce, astfel încât la el nu se desvolte nimic unilateral. Avantajele acestui procedeu sunt incontestabile. Apoi prin întrebări naive, dar liber puse, poate urmări mai de grabă și constată cantitatea și calitatea cunoștințelor elevilor săi.

Orelele acestea de învățământ general par niște consfătuiri, adunări conduse de învățator. Învățătorul însă nu influențează nimio prin conducerea sa. El nu dă și nici nu caută să dea discuției elevilor săi o direcție anumită. Învățătorul nici nu cunoaște înainte materia ce se va pune la discuție în o astfel de oră. Lucrul lui e de a conduce copiii ca o adunare după legi parlamentare. Școlari, învățători, toți cari au de vorbit în chestie se anunță și vin rând pe rând la cuvânt. Neînțelegerile și nedumeririle ce se ivesc se înlătură prin întrebări, obeșțiuni etc.

Unii s'ar teme ca învățământul acesta să nu se abată prea tare dela tema principală. Și de ce asta? Las să se abată dacă grupul reprezentărilor vechi nu e mai puternic decât cel al celor noi. Un observator fiu va băga de seamă că deraieri de acestea se întâmplă și la adulți, și'n discuțiile lor intime. La copii însă se mai obsearvă, că ei singuri pun uneori stavilă acestei treceri la o altă temă când nu e lucru spontan.

Temele ce intră în discuție sunt determinate și depind de împrejurări. Ele se acomodează vârstei și talentului elevului, apoi păturii sociale, din care s'a ridicat elevul etc. Discuția se înfiripă, își începe a săpă matca sa mai totdeauna cu împărtășirea evenimentelor zilnice, a unor lucruri din viața familiară, a călătoriilor din vacanță, excursiunilor etc. La școala Berthold-Otto se ține zilnic o oră de învățământ, general într'o sală, sau și afară în vile frumoase. Atunci vezi în jurul conducătorului un amestec de învățători, ospitanți, elevi, totul. Nici o jenă și nici o silă nu se obsearvă.

Fiind învățământul general dela școala Berthold-Otto o consfătuire care nu se pune prin silă, e evident că copilul nu e necesitat să fie trup și suflet la toate discuțiile ce se fac astfel că elevul nu are nici o cauză să-și muleze vre-un interes pentru vre-o chestie ce nu-l atrage. E doar firesc ca și copiii să aibă ca și bătrânii, aplicații și aptitudini. Unuia îi place o temă, altuia alta. La învățământul general are deci orișicine chiar cea mai bună ocazie de a descoperi cercul intuiției și înclinațiunile copiilor. De aceea învățământul general e foarte potrivit din punctul de vedere practic și psihologic pentru clasele inferioare mai ales pentru clasele prime. Școalele de o clasă însă sunt cele mai potrivite pentru executarea planurilor de reformă ale lui Berthold-Otto.

Eusebie Ioaneti.

Școala activă.

Paul Lang. Bodenstänger Rechenunterricht. (Fr. Kortkamp, Hanover).

Despre aritmetică și geometrie în școala activă, ceterii își vor fi făcut o idee din articolul »Programa lui O. Schmidt«. Acum le atrag atenția asupra noii cărți, escentă ca orientare în laboratorul aritmetic.

»Bodenständig« însemnează realizație, hrănind pe elevi cu fapte, cu viață nefalsificată; în aritmetică deci cu probleme scoase direct din viața cea mai apropiată de elev, pe care elevul o poate stuiă din propria trudă, când nu se poate, cu truda ajutătoare a dascălului. Aritmetica primește astfel un caracter local.

Pretențiunea aceasta, dusă la extrem, răstoarnă cartea, o dă la o parte și obligă pe învățator să-și caute singur materialul, adecă să-l caute și cu ajutorul elevilor săi. Dex. »Băeți, mâine trecând spre școală, întrebați în târg

¹⁾ Articol publicat în revista „Vremea Nouă“ Nr. 7—8 pe care îl vom publică în unul din Nr. viitor.

cât costă pâinea, fasolea, mazărea, cartofii etc. Ca să putem socoti *măine*, cât costă *măine* hrana unei familii din târgul nostru! Băeții trecând prin târg întreabă, însemnează în carnete, trăesc real în elementele aritmeticei ce-o vor face azi în școală. Gândiți-vă că acest procedeu s'a întrebuintat numai odată pe săptămână: câtă experiență, cât realism în această școală! Generalitățile dispar, vagul se duce, lumea se studiază cum este, nu cum cartea silește pe elev să și-o închipe. Realitatea aritmeticei combate inutilitățile fantaziei.

Pornind dela acest principiu, cartea lui P. Lang a devenit o colecție de material, pe temeiul căruia învățătorul formulează, probleme, nu o colecție de probleme sau de reguli. Nici o regulă, nici o problemă nu are cartea lui Lang. Dar are o mare bogăție de material care așteaptă să fie turnat în probleme de învățătorul inventiv.

Firește, aritmetica trece și la probleme mai depărtate de loc, dar în legătură cu viața țării.

Din câteva exemple se va înțelege mai ușor ce urmărește Lang în școala activă.

Capitolul brutarului cuprinde prețurile instrumentelor și mașinilor (16 bucăți), al materialului (13 feluri) al produselor (14 feluri).

Capitolul laptelui dă cantitatea consumată anual în țară și în vederea zecimalelor, compoziția chimică: apă 86·0%—89·5%, zahar 3·6%—5·5% etc.

Capitolul clădirii școlare arată dimensiunile claselor, ferestrilor, ușilor, salei de desen, meselor de laborator, sălii de gimnastică, etc. pentru a se calcula în senz tehnic și igienic felurite probleme.

Regulamentul clădirilor din oraș dă material pentru o samă de probleme foarte atrăgătoare și de imediată utilitate în viața familiară.

Capitolul despre prețul mobilelor dă prilej la probleme de aritmetică economică foarte interesantă. Tot așa prețurile instrumentelor de bucatărie.

Capitolul despre încălzit: termometrele, combustibilele, temperaturile apelor etc.

Tariful trăsurilor și căruțelor etc.

Tariful comisionarilor, lucrătorilor etc.

Lefurile funcționarilor, penziile.

Amende judecătorești etc.

Și așa mai departe: Materialul de operat în feluritele probleme în curs se adună după modul elevului și după trebuințele vieții sale actuale sau proxime. Se adună din viață și este dădător de viață în școală.

În clasele mai înaintate se studiază aritmaticește, mai stăruiitor: comuna, județul, țara. În aceste clase puțința de a imagina dimensiuni și mulțimi se spriginește pe o deprindere dezvoltată în mod real și pe un interes care de mult a prins rădăcini.

Aici îmi este imposibil să arăt ce enormă variație de probleme se cuprinde în cele 343 de pagini ale lui Lang. De scrierea aceasta ar trebui să profite autorii de aritmetică de curs primar (și secundar) pentru a-și îmbogăți și varia colecțiile lor de probleme. Dar până să se trezească ei, învățătorii noștri ar trebui să plece singuri pe calea indicată, studiind aritmaticește satul lor și cerând elevilor colaborarea de conformație vastă afară de școală și de formularea de probleme în școală.

» *Vremea Nouă* «.

G, Bogdan-Duică.

Inmulțirea frângerilor zecimale cu 10, 100 și 1000.

Lección practică din Aritmetică pentru clasa IV.

1. Verbal:

Tema: Un m. de postav e cu 7·54 cor. Cu cât vor fi 10 m.?

Analiza matematică: Dacă un m. de postav e cu 7·54 cor. atunci 10 m. vor fi de 10 ori 7·54 cor. Socotim așa:

$$10 \times 7 \text{ cor.} = 70 \text{ cor.}$$

$10 \times 54 \text{ fil.} = 540 \text{ adecă } 5 \text{ cor. } 40 \text{ fil.}$

$70 \text{ cor.} + 5 \cdot 40 \text{ c.} = 75 \text{ cor. } 40 \text{ fil.}$

Deci: Dacă un m. de postav e cu 7·54 cor. 10 metri vor fi cu 75·40 cor.

Tot așa se calculează și prețul alor 100 și 1000 m.

2. *In scris:*

Se facem și în scris exemplul acesta! Care e multiplicandul? (7·54 cor.) Cetește-l! Care-i multiplicatorul? (10).

Dacă ar fi multiplicandul număr întreg cum am înmulțit cu 10? (am pune o nulă în dreapta lui). Iar pune și acum! (7·540). Înmulțit e acum cu 10? Cetește fiecare cifră! Vedeți nu e înmulțit pentru că fiecare cifră a rămas tot ce a fost. Pentru ce? (Un număr zecimal nu-și schimbă valoarea lui, dacă punem în dreapta lui nule, ci numai forma). Așa e! Prin urmare dacă voim să înmulțim un număr zecimal cu 10 nu e de ajuns să punem la dreapta lui nulă, ci va trebui să căutăm o altă cale. Calea aceasta ne-o arată punctul zecimal. Uitați-vă încoaci! Iată mut punctul zecimal dela stânga spre dreapta peste o cifră așa: 75·4. Acum să analizăm; cele 7 unimi s'au făcut 7 zeci, cele 5 zecimi s'au făcut 5 unimi cele 4 sutimi s'au făcut 4 zecimi.

De câte ori e mai mare 7 zeci decât 7 unimi? (de 10 ori) dar 5 unimi decât 5 zecimi? (de 10 ori) dar 4 zecimi decât 4 sutimi? (de 10 ori). Așa dară ce vedem prin mutarea punctului, dela mâna stângă spre dreapta peste o cifră, de câte ori s'a mărit fiecare unitate? (de 10 ori). Așa este! S'a mărit prin urmare de 10 ori întreg numărul. Dacă-l mutăm peste 2 cifre se mărește de 100 ori, iar dacă îl mutăm peste 3 cifre se mărește de 1000 de ori.

Legea: O frângere zecimală se înmulțește cu 10, 100 și 1000 așa că mutăm punctul zecimal dela stânga spre dreapta peste 1, 2, 3 cifre.

Aplicarea: Rezolvați problemele următoare: $4 \cdot 05 \times 10$ $0 \cdot 76 \times 100$ $5 \cdot 463 \times 1000$.

Teodor Mariș
Învățător.

Literatură pentru tinerime.

Convorbire despre începutul neamului românesc,

Intr'o zi frumoasă de toamnă învățătorul Cremene făcu cu elevii clasei a cincia și a șasa o excursiune pe vârful »Poeniței«, de unde se vedeă foarte bine comuna »Râschelata« dimpreună cu hotarul ei.

După ce învățară istoria comunei în școală și după ce învățătorul le arătă toate cele învățate și pe hotar, se puseră în mijlocul »Poeniței« pe iarbă să odihnească.

Elevii îndată după ce să așezară jos începură a se bârjoni unii pe alții. Învățătorul ca să le abată atențiunea dela jocuri, îi întrebă, că plăceă-le-ar lor să știe ceva despre începutul nramului românesc?

— Cum să nu Domnule învățător — ziseră într'un glas elevii. Căci ce este mai frumos și mai folositor decât a-și cunoaște fiecare om trecutul neamului său.

— Înainte de toate să-mi spuneți, că de unde ne tragem noi obârșia? — întrebă învățătorul însuflețit de dispoziția elevilor săi:

— Din *Italia*, dela *Romani!* — răspuseră elevii în cor.

După aceasta convorbire învățătorul nu se gândi mult, scoase harta din buzunar, pe care o luase cu dânsul și începù a le povesti următoarele:

— Locul, pe care s'a plâzmuit neamul românesc este între *Carpați* și *Hemus (Balcani)*.

Cea dintâie cucerire a republicei romane spre răsărit a fost *Hiricum*. Așa se numeă pe atunci partea nordică a peninsulei balcanice. Poporul tracho-iliric, ce locuia pe acest teritor, fiind mai aproape de Italia nu s'a putut susțineă în contra absorbirei romane, de aceea s'a închegat într'o seminție nouă: *neamul românesc*.

— Bine, dar noi cum de am ajuns pe aceste plaiuri? — întrebă elevul Bujor.

— După republică, Italia iarăși a devenit împărăție. Împăratul cel viteaz al Romanilor, cu numele *Traian*, a voit să-și mărească împărăția. La Ardealul de astăzi îi mersese vestea peste țări și peste mări despre bogăția și frumsețea lui. Aceasta veste ajunsese și la împăratul Traian, care râvnea la aceasta țară pentru bogățiile ei cele multe, ce le ascundeă în sânul pământului.

Aceste plaiuri pe acel timp erau stăpânite de un popor tot așa de viteaz ca Romanii, de *Daci*, iar în fruntea lor aveau iarăși un împărat viteaz, pe *Decebal*. Țara aceasta pe atunci se numea *Dacia* și cuprindea *Ardealul*, *Crișana*, *Banatul* și *România* de astăzi.

Între aceste două popoare s'au ivit războaie, în cari Dacii ca mai puțini și mai slabi, au rămas învinși. Cea mai mare parte din ostașii Dacilor au rămas morți pe câmpul de luptă. În viață au rămas mai aproape numai moșnegii, femeile și copiii. Rămânând țara aproape pustie, Traian a adus aici Romani din întreaga sa împărăție ca să lucre pământul și să apere hotarele încunjurate de dușmani.

Din contopirea Romanilor cu rămășițele Dacilor s'a născut poporul românesc de pe țărmurul stâng al Dunării.

Romanii din Dacia au dus vreme îndelungată o viață fericită. Pe acel timp aceasta provincie înfloritoare se numea »*Dacia felix*« adevărat pe românește »*Dacia fericită*«. În aceasta epocă s'au zidit o mulțime de orașe, s'au clădit o mulțime de poduri și de drumuri. Monumentele din aceasta epocă înfloritoare vorbesc și după aproape două mii de ani de cultura neîntrecută a strămoșilor noștri.

Din veacul al patrulea d. Chr. prin Dacia a început să năvălească tot felul de popoare barbare: Hunii, Avarii, Longobarzii ș. a., devastând satele și orașele precum și monumentele înfloritoare ale Romanilor. Împăratul *Aurelian* văzând că oștirile sale nu mai pot țineă pept năvălirilor îngrozitoare ale barbarilor s'a retras la anul 271 legiunile în dreapta Dunării, prin peninsula balcanică, iar poporul legat de glie a rămas și mai departe în Dacia,

retrăgându-se dinaintea barbarilor mai mult în locuri muntoase. Provincia nouă din dreapta Dunării s'a numit *Dacia Aureliană*, unde populațiunea romană în urma emigrațiunii Slavilor s'a perdut originea romanica, formându-se în marea de Slavi numai două insule mai mari de populațiune romană: *Macedonia* și *Istria*.

* * *

După ce elevii să mai jucară de-a »Plugarul« și așezându-se de nou pe iarbă să se odihnească învățătorul îi întrebă iarăși:

— Așa-i copii, că ați vrea să știți acum, că ce limbă va fi vorbit dela început neamul românesc?

— Cum să nu, — răspuseră elevii cu toții într'un glas!

— Romanii aduși de Traian din întreaga sa împărăție erau în cea mai mare parte oameni de rând. Limba, ce o vorbea poporul eră limba *latină* de rând, (*vulgară*, cum îi ziceau ei; *poporală*, cum i-am zice noi) din care s'a format încetul cu încetul *limba românească*.

— Dar aceia cum să esplică, că în limba noastră sunt multe cuvinte *străine*? — întrebă Ileana Dumbravă

— În decursul veacurilor printre noi s'au așezat multe popoare, mai ales *slave*. Când petrec mai multe popoare aproape de olaltă, învață unul limba altuia și în limba fiecăruia să strecoară cuvinte străine. Cel mai slab, mai mic la număr, încetul cu încetul își uită limba și să contopește (închiagă) cu cel mai tare și mai numărös. Unde am fost noi în număr mai mare (cum a fost Dacia) am eșit noi învingători, primind însă în limba noastră multe cuvinte *slave*. Unde însă au fost Slavii în număr mai mare, cum e în dreapta Dunării, au ieșit ei învingători, formând *state slave*, ca *Sârbia*, *Bulgaria*, *Muntenegru*, primind însă și ei în limba lor multe cuvinte de obârșie *romană*. Tot așa se esplică, că acolo unde o parte mai mică din poporul nostru, prin icuirea străinilor între noi, s'a depărtat de masa cea mare a neamului și a început să vorbească o limbă cu totul deosebită. Așa s'a format la poporul nostru cele trei *dialecte*: dialectul *daco-român* din Dacia,

dialectul *macedo-român* din Macedonia și dialectul *istro-român* din Istria.

* * *

Cum priviau cu toții spre comună și vedeau strălucind turla bisericii în bătaia soarelui, Mărioara Ispravnic întrebă pe învățătorul său, că ce credință va fi mărturisit Românul dela formarea sa ca popor?

— Credința creștină este adevărata credința d-zeească. Vestitorul acestei credințe a fost însuși fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Isus Hristos, care a vestit-o între oameni, plătindu-și cu viața învățăturile sale. După înălțarea sa la ceruri, aceasta sarcină le-a venit sfinților săi apostoli, cari au cutrierat toate țările împărăției romane, ce erau păgâne pe timpul acela. Asupririle păgânilor îndreptate creștinilor la început erau foarte mari: îi ardeau de vii, pe rug, sau pe stâlpi unși cu rășină. Dar pe cât erau de mari suferințele creștinilor, pe atât de mare eră și învingerea bisericii, deoarece nu eră ziua în care păgânii să nu se boteze cu miile. Așa, că la descălecarea Romanilor în Dacia în cea mai mare parte coloniștii erau creștini, iar Dacii, cari erau păgâni s'au încreștinat și ei prin contopirea lor cu Romanii aduși de Traian.

În urmă învățătorul Cremene însuflețit până la culme, estrase cu elevii săi din cele povestite următoarele învățături:

1. *Neamul nostru își trage obârșia dintr'un popor puternic, care a stăpânit țări și popoare. Neamul acesta și după atâtea veacuri de urgie poartă în ființa sa trăinicia acelui popor.*

2. *Limba noastră să trage dintr'o limbă veche, în care s'au seris cele mai frumoase lucruri (științe, arte) prin urmare limba noastră încă e potrivită pentru exprimarea lucrurilor, ce au darul să trăiască în vecinicie.*

3. *Credința noastră e veche ca ființa noastră. Credința aceasta a fost, este și va fi limanul și mântuirea noastră.*

Cetim deci trecutul furtunos, vedem prezentul zbuciumat și întrezărim viitorul falnic al neamului românesc.

Învățătorul Cușbă.

Două decrete ministeriale.

114.000/1914.

I.

Ministrul de cult și instrucție publică ungar, către comisiile administrative,

pentru a se face instrucția în școlile primare de stat, cu ajutorul limbii materne, și pentru a se propune aceasta limbă ca obiect de învățământ.

În vederea faptului, *de-a se ușura învățământul în limba maghiară*, în școlile primare de stat, pentru școlarii cu limbă maternă nemaghiară, apoi, în vederea faptului de-a înlesni școlărilor să învețe scrisul și cetitul în limba lor maternă, dispun, ca în cazurile și în îelul de mai la vale să se facă uz de limba maternă, ca limbă auxiliară în clasele I și II, iare în clasele III, IV și V să se propună ca studiu separat.

1. În școlile primare ale statului, unde $\frac{1}{3}$ parte a elevilor nemaghiari, însă de aceiaș limbă maternă, înscriși în clasa I nu cunosc limba maghiară de învățământ, în clasele I și II învățătorul, în învățământul propriu zis, *întru cât îl ajută cunoștințele lui de limbă*, are să se folosească de limbă maternă a elevului, în măsura dorită de progresele instrucției. Dacă elevii nemaghiari aparțin mai multor limbi materne, și fiecare din cei ce nu știu ungurește, fac $\frac{1}{3}$ parte a totalității elevilor din clasa I în clasele I și II, învățătorul să se folosească de fiecare limbă maternă, întru cât îl ajută cunoștințele lui.

Cu elevii ce intră mai întâi în școală, și nu știu ungurește, învățătorul, *întru cât îl ajută cunoștințele lui de limbă*, să se folosească de limba lor maternă — chiar și înafară de învățământul propriu zis, fără considerare la numărul elevilor — în măsură, ca să fie înțeles de elev, îndată la început, să fie considerat de inimă, să i se ceară sfatul cu încredere, și să îndrăgească școala.

În acest înțeles am dat ordin și inspectorilor., etc.

2. La dorința părinților (tutorilor) de limbă maternă nemaghiară, dar de aceiaș limbă, $\frac{1}{3}$ parte a școlărilor de clasa III, IV, V, în urma ordinului d-voastră întemeiat pe darea de seamă a inspectorului regesc, în urma petiției înaintată de părinți, să primească *instrucție de scris și de cetit* și în limba maternă a părinților, în acelea școlile, unde învățătorul e atât de stăpân peste limba respectivă, încât poate să prepare materialul reglementar din planul de învățământ, ce însoțește decretul meu trimis, deodată cu acesta, tuturor inspectorilor școlari. (Anexe la planul de învățământ al școlilor populare). Dacă mai multe limbi formează, separat, $\frac{1}{3}$.

parte, atunci se poate dispune și propunerea alor două sau trei limbi *„dacă sunt la îndemână destule puteri didactice necesare.*

În contra hotărârii d-voaste se poate face apel la ministerul diriguit de mine.

Budapesta, 13 August 1914.

B. Jankovich, m. p.

ministru de culte și instrucție publică.

114000/1914

II.

Cătră toți inspectorii școlari regești, cătră șefii secțiilor expozitivurilor școlastice, și cătră guvernorul din Fiume.

(În aceiaș chestie. — În vederea faptului de-a ușura învățământul limbei maghiare, etc., etc., dispun...)

1. În clasa I în care, etc... (Ca și punctul 1 din decretul precedent, cu deosebirea că se repetă motivarea și se completează: *pentru a se înlesni învățarea limbei maghiare, și mai cu seama în școalele populare nedespărțite, pentru a se face o nespun de însemnată economie de timp, N. Red.*)

Și până veți primi instrucții mai amănunțite, veți avea să luați următoarele dispoziții sumare.

Înainte de toate să Vă notați, că limba maghiară, ca limbă auxiliară are să se întrebuițeze numai pe o scară atât de întinsă, câtă se pretinde pentru înlesnirea învățării limbei maghiare, și pentru progresele instrucției în limba maghiară. Ajutarea cu limba maternă, să fie deci numai un procedeu de sistem, iar nu traducere în limba maghiară (?) Acest procedeu să se urmeze dealtfel în în toate materiile, și anume în chipul următor.

Când e vorba să învețe elevul un cuvânt maghiar, întâi să se facă uz de mijloace intuitive, prin acțiune, și numai pe urmă, pentru înțelegerea sigură a noțiunii, să i se spună elevului numirea în limba maternă, sau să i se ceară să o spună el, fiind aceasta un metod de adevărire, că a înțeles, iar după aceasta să i se spună de mai multe ori numirea maghiară. În continuare, formarea propozițiilor, asemenea și fixarea cuvântului în memorie, prin convorbire, să se facă exclusiv în limba maghiară, spre a se asigura progresele. Acest procedeu deoparte ne încredințează, că elevul a înțeles deplin concepția, pe care o exprimă cutare cuvânt, va să zică nu dă înțeles greșit cuvântului, dealtăparte înlesnește nespun de mult învățarea acelor cuvinte maghiare, ce însemnează noțiuni abstracte, a căror învățare, fără de ajutorul limbei materne, se face cu mare risipă de timp și de energie.

Învățătorul să țină seamă prin urmare de următoarele gradații:

- a) Înțelegerea concepției, prin acțiune intuitivă.
- b) În caz de lipsă numirea în limba maternă, sau, dacă numai se poate, lăsarea elevului să spună el numirea.
- c) Numirea maghiară.
- d) Exercițiul noului cuvânt, în cadrul conversației maghiare.

Învățătorul să facă așa, de câte ori o crede de lipsă, în interesul înțelegerii. În cursul instrucției, bineînțeles, *cum elevul ajunge în posesiunea tot mai multor și mai multor cuvinte maghiare, și simțul lui pentru limba maghiară se desvoaltă, întrebarea limbii materne, în mod auxiliar, se reduce tot mai mult, în mod automatic.*

Cu elevii începători, cari nu știu limba maghiară, învățătorul să uzeze de limba maghiară, și înafară de instrucția propriu zisă etc.

Să luați dispoziții în acest sens,

2. În clasele III, IV, V (ca în decretul precedent. N. Red.)

Prin urmare, dacă părinții cer propunerea scrisului și cetitului (literatură, istorie, etc. ?? N. Red.) în limba maternă, petiția lor, chiar și dacă pare neîndreptățită, aveți să o înaintați, iusojită de raportul d-voastră, comisiei administrative, pentru a se aduce decizie în chestie, iar pe urmă veți îngriji de îndeplinirea deciziei. Împotriva deciziei comisiei administrative se poate face apel la ministerul de sub diriguirea mea. D-voastră puteți face, de asemenea.

Planul de învățământ va fi complectat cu anexa de mai la vale.

Conform anexei, limba maternă, ca materie de învățământ, se începe în clasa III, va să zică atunci, când elevul a trecut peste greutățile tehnice ale scrisului și cetitului în limba maghiară, și se trimite în clasa V având a se face examen în aceste clase. (cari? în clasa IV-a nu? N. Red.)

Deoarece dorința mea este, ca de profitele cuprinse în partea a doua decretului meu, să se bucure și elevii înscriși în anul școlar 1914/15 în clase mai înalte decât clasa III, în mod transitoriu dispun, ca, întru cât învățătorul cunoaște limba maternă respectivă, încă în anul școlar viitor elevii din clasele III-V, făcându-se scădere, adunați în raport cu numărul lor, să învețe materialul clasei III. În anul școlar 1915/16 clasa III va primi separat instrucție, iar clasele IV, V împreună. În anul școlar 1916/17 fiecare clasă va primi separat instrucție.

Instrucția se va da peste numărul obișnuit al orelor. Deoarece instrucția aceasta se va da numai elevilor ai căror părinți o cer, trebuie să se întocmească astfel orarul, ca ceilalți elevi să

nu iie stânjeniți. Elevii claselor paralele se pot aduna într'o singură clasă, cu învoirea d-voastră, dacă nu e prea mare aglomerația.

Dacă orarul cel nou, va însemna pentru învățător un plus de ore reglementare, el va fi răsplătit cu taxe reglementare, în urma recomandăției Dvoastre. Pe timpul războiul taxele acestea nu se plătesc.

Iar ca neștiința învățătorului, în ce privește limbile materne respective, să nu fie piedecă, dispun, ca informațiile Dvoastre, ce-mi dați asupra numirilor de învățător, se le întocmiți așa, ca aceasta piedecă să nu existe

Vă leg de inimă în sfârșit, ca, *pătrunzând în toate înțelesurile decretul meu*, în practicitatea lui metodică, să faceți tot ce e cu putință, pentru ca aceste dispoziții, întemeiate pe echitate, tocmai cu ajutorul echității să potențeze educația patriotică în școale, și să rezulte din ele aceea ce este dorința mea. Despre experiențele Dv. să-mi faceți dare de seamă, la sfârșitul anului școlar.

Budapesta, 13 August 1914.

Béla Jankovich,
ministru de instr. și culte.

Anexa

la planul de învățământ al școalelor primare de stat.

Scopul:

Învățarea literilor mici și mari.

Învățarea limbei materne țintește să învețe pe copilul de limbă nemghiară, a scrie corect, a concipia și a ceti în limba lui maternă.

Materie.

Clasa III.

Învățarea literilor mici și mari, scrise și tipărite. Cetirea de cuvinte, propoziții, bucăți mai mici, analizarea și scrierea lor prin copiere, și mai târziu prin dictare.

Se poate întrebuița ori ce abecedar, în limba respectivă, aprobat de minister.

Clasa IV.

Exerciții de scris fluent. Ortografie după dictat și copiat. Înghetarea de propoziții, mai scurte și scrierea lor. Concipiare din diferitele studii, punându-se teza. Scrisori mai simple, în scris și cu vorba.

Exercițiu de citire fluentă. Analiza lecturilor descriptive și morale, mai simple, în direcția, ca elevul să înțeleagă mai târziu independent lectura sa.

Se poate întrebuința carte de citire aprobată, etc.

Clasa V.

Exerciții ortografice, după dictat și copiat. Scris de texte scurte, memorizate. Rezumarea lecturii, după întrebări, având grijă de concipiarea maghiară. Scrieri pe baza schițării. Concipiare independentă. Scrisori informative, rugătoare, scrisori de mulțumită sau de salutare, pe tema dată.

Cetire, etc.

Manualul poate fi o carte de citire aprobată, etc. Se pot folosi numai manualele arătate, în mod provizor, căci s'au luat dispoziții ca să se întocmească manuale corespunzătoare.

Orarul.

Clasa	Unde este un învățător	Unde sânt doi învățători	Unde sunt mai mulți învățători
III.	1	1 și $\frac{1}{2}$	2 ore
IV.	1 și $\frac{1}{2}$	1 și $\frac{1}{2}$	2 „
V.	1 și $\frac{1}{2}$	2	2 „
Suma	4.	5	6 ore

INFORMAȚIUNI.

† Carol I. regele României mort.

Eroul dela Plevna și Grivița, întemeietorul regatului român, adoratul și înțeleptul rege, care a câștigat atâta încredere și cinste neamului românesc, devotatul prietin al țării și regelui nostru: a încetat din viață sâmbătă în 27 sept. (10 oct.) a. c., în castelul Peleş din Sinaia. Îl deplânge adorata și admirata regină Carmen Silva și cu ia întreg neamul românesc. Toate curțile și domnitorii Europei au ordonat doliu greu pentru pierderea respectatului și înțeleptului rege, care pentru înțelepciunea și faptele sale va fi numit în istorie de Carol cel mare al României. Din

averea cea mare ce a agonisit-o în viață a lăsat 12 milioane poporului român pentru scopuri culturale și filantropice. Conforin dorinței sale, exprimate în testament, cadavrul a fost dus a treia zi după moarte la București, iar de aici Joi în 2/15 oct. a fost transportat cu ceremonie convenită la Argeș și înmormântat în legendara mănăstire Curtea de Argeș. Dumnezeu, care l-a dat neamului românesc și care l-a înzestrat cu cele mai alese și admirate calități, să ocrotească în aceste timpuri grele pre toți cei cari din inimă îl jelesc.

Adunarea generală. Anunțăm fraților învățători că adunarea generală, din cauza războiului s'a amânat pe timp nedeterminat.

Învățători-oficeri. În România cu ocazia ultimei concentrări militare au fost înaintați la rangul de sublocotenenți cu stadiul de rezervă 1000 învățători. Felicităm frații colegi că în fine li-s'a împlinit dorința arzătoare de a fi conducători nu nuuai în școală ci și în armată, unde sperăm că vor fi la înălțimea chemării lor. Recunoștință se cuvine și păturilor conducătoare cari și-au câștigat convingerea, că învățătorii vor fi aceiași oameni hotărâți și desinteresaji și pe câmpul de luptă unde vor mări prestigiul țării lor, ca și în școala sătească prin care i-a ridicat vaza și cinstea de stat cult.

† **Emil Gârlean.** Literatura română în anul acesta a mai perdut încă un puternic stâlp al ei pe novelistul Emil Gârlean. După Cerna, Iosif, Chendi, urmează acum Gârlean să se plinească numărul de jertfe cerut de soarte pentru înălțarea și câștigarea prestigiului literaturii române. L'am dat și pe acesta cu conștiința împăcată că și-a făcut cu scumpătate datorința de îndrumător al literaturii noastre, dar cu durerea în suflet că prea de timpuriu ni-l'a cerut și prea ni erà drag. Dormi în liniște acum suflete cinstit, căci în viața pământească numai liniște n'ai avut. Noi, învățătorii români ți-am văzut chipul blând și auzit glasul dulce și sonor când ți-ai cetit frumoasele romane în Arad la șezătoarea literară îți vom păstră cea mai scumpă amintire și cea mai caldă recunoștință.

Inchiderea cursurilor de vară din Vălenii de munte s'a făcut în anul acesta cu 10 zile mai înainte ca în anii trecuți, în urma situației externe foarte încurcată. Cu toate aceste, prelegerile ținute

de marele istoric român N. Iorga și ceilalți și ceilalți cari s'au grăbit să dea din darul cu care i-a înzestrat munca lor culturală a realizat progrese netăgăduite mai ales în ce privește cunoașterea străduințelor puse de poporul român în ultimii zece ani pentru ridicarea țării lor mărită în urma vitejiei fiilor ei. Să dea D-zeu ca cele auzite de mulții ascultători să fie duse acasă nu numai cu biscuiri plăcute, ci ca îndemnuri de muncă cinstită pentru ridicarea și înălțarea neamului nostru de pretutindeni. Profesorului N. Iorga precum și tovarășilor săi de muncă le aducem ca dar în schimbul culturei date, iubirea noastră sinceră.

Informațiuni ped. și lit. Cunoscutul scriitor german contimporan Otto Ernst în mult jucata sa piesă „Flachsmanns Erzieher“ ne pune în următoarea alternativă pedagogică: „Herbart sau Natorp“. Dascălul Flemming, personagiul principal al piesei se hotărăște pentru cel din urmă. Acesta însă nu face decât să fie ecoul unei stări de lucruri bine accentuată în pedagogia de azi, îndeosebi în Germania. Intr'adevăr, în a doua jumătate a sec. 19 pedagogia eră sub înrăurirea covârșitoare a lui Herbart sau elevilor săi, din cari și azi întâlnim pe un W. Rein și O. Willmann. Cu începutul sec. 20 o puternică mișcare de prefacere pe întreg tărâmul pedagogiei prinde a se simți, ce ia un caracter de opoziție față de pedagogia herbartiană. În fața pedagogiei individualiste a lui Herbart și îndeosebi ale elevului său Ziller, se ridică cu originalitate pedagogia socială a unui Natorp, profesor la universitatea din Marburg. Pedagogia socială vede în problema adecativă o chestiune a vieții colective, Individul nu viețuește și nu înseamnă ceva decât într'o comunitate omenească. Aceasta constatare nu e de altfel ceva nou, originalitatea noii ped. stă în idealul pe care îl urmărește. Ea visează coincidența asimptotică a individului și societății, înfăptuirea societății ideale, unde nu mai bântuie conflictul zdrobitor dintre fiecare mădular al obștei și obștea luată în întregimea ei. Mulți Herbartieni au făcut concesiuni ped. sociale însuflând ped. herbartiene puteri nouă de viață.

O grădină de copii în grădină. D-ra Adela M. Brooks conduce în orașul Pasadena din California o grădină de copii care a dobândit oarecare celebritate.

Aceasta grădină de copii e în adevăr o grădină, căci micuții elevi sunt ținuti tot timpul în aer liber; dar la adăpostul arborilor. Instruirea și jocurile lor se fac în mijlocul naturii, într'o grădină anume orânduită în acest scop. În fundul ei se află o casuță, unde se refugiază cu părere de rău tinerii discipoli ai Dșoarei Brooks pe vreme de ploae, care se întâmplă rar în aceasta fericită țară.

Pilda americanei și-a găsit imitatori în Londra. Dșoara Margaret L. Nuth a organizat o școală asemănătoare în grădina botanică din Londra, pentru copiii cartierului Regents Park. Liberala administrație a grădinei botanice londoneze se gândește acum să mărească aceasta școală, al cărei succes eră asigurat grație rezultatelor vegetale și animale din grădină precum și farmecului ei pitoresc.

Inaugurarea unei școli în aer liber. Liga pentru lupta împotriva tuberculozei, cu sediul în Geneva a întreprins crearea unei serii de școli în aer liber, din cari a și inaugurat pe cea dintâiu. Aceasta școală a fost amenajată în pădurea Batie de lângă Geneva, într'o poziție ideală, departe de drumurile prăfuite și de stradele șgimotoase.

Instalația e cât se poate de simplă, preocuparea a fost să fie mai ales practică și igienică. Școala constă dintr'un pavilion central cu două aripe. La amiază întreg stabilimentul este complet deschis, aerul și soarele pot intra neîmpedecat. Cele două aripe sunt destinate una băieților, alta fetelor. Când e frumos ținerea elevilor se face în aer liber. Pupitre ușor transportabile pot fi așezate sub arbori chiar în pădure. Pe vreme ploioasă toată lumea asta mică intră în casă. Elevii dela opt până la doisprezece ani, vin la școală dimineața la opt, cu tramvaiul și stau în pădure până seara. Li-se dă masa la amiazi și mici gustări la 10 și la 4. Bucătăria școalei e instalată în pavilionul central. Împrejurul școalei s'a menajat un vast teren pentru trebuința elevilor, fie pentru recreațiuni, fie pentru grădinile școlarilor. Căci fiecare elev își are grădinița pe care învață să și-o cultive și s'o împodobească cu flori. Și se caută să li-se desvoalte gustul și sentimentele lor de emulație: a cui grădină va fi mai frumoasă? Școala are acum 40 elevi, a căror față veselă afirmă succesul întreprinderii. Dar inima ni-se strânge gândindu-ne la miile de copii a căror sănătate ar

avea de asemenea nevoie de școli în aer liber. O inscripție pusă la intrarea acestui paradis școlar spune foarte bine că dintre toate florile, floarea omenească e aceea care are cea mai multă nevoie de soare.

Institutul Bels-Tempels. În Belgia se săvârșesc prefaceri mari în domeniul școlii și al pedagogiei. Aproape în fiecare săptămână, ziarele vestesc o nouă reformă sau creație pe terenul școlar. Acum câteva săptămâni s'a inaugurat o școală superioară de pedagogie, care va purta numele de Institutul Bels-Tempels în cinstea lui Bels inițiatorul ligii învățământului și a lui Tempels înființatorul școlii model din Bruxelles. Acest institut de studii pedagogice înalte își propune să culeagă tot felul de dovezi științifice, cari pot contribui la înaintarea pedagogiei și să perfecționeze personalul învățătoresc, inițiându-l în cercetările experimentale și încurajându-l la muncă. Cursurile durează doi ani. Se predau bazele psihologice, fiziologice și sociologice ale pedagogiei, legislația și organizarea școlară comparată.

Conducătorii școlii și mai ales liga învățământului doresc o reformă completă a studiilor pedagogice. Ei constată pe deo parte trebuința pentru corpul didactic de a fi pătruns de spiritul științific al pedagogiei moderne și de neputința pe de altă parte în care se găsesc școlile normale de a lucra în scopul acesta, de aceea ei ar dori să primească sistemul introdus de curând în marele ducat al Hesei și să ceară viitorilor învățători o pregătire temeinică și o cultură generală intuită, adică să se ceară absolvirea cursului liceal complet și mai ales o deprindere la lucru care să fie în stare să urmeze cu folos și cu interes, dela vârsta de 18—20 de ani, cu știri curate ped. cari să încunune stadiul cunoștințelor generale.

Noua lege școlară a inv. profesional. Noua lege școlară, creând învățământul profesional ca al patrulea grad de învățământ, s'au luat măsuri pentru ținerea de cursuri vremelnice de vacanță, prin cari personalul didactic să fie pregătit cu predarea lucrărilor manuale celor mai diferite.

Tot aceasta lege a făcut obligator învățământul copiilor întârziți la minte și al anormalilor pedagogici și medicali. Prof.

Von Biersvliet dela universitatea din Gand a fost însărcinat să țină cu profesorii școalelor normale lecțiuni de psihologie experimentală, pentruca aceștia să pregătească la rândul lor învățători pentru școalele de anormali și întârziați la minte. După stăruințele societății pentru protecțiunea copiilor anormali orașul Bruxel a înființat ateliere pentru copii întârziați la minte după tipul atelierului din Anvers.

Reforma pregătirii profesionale a corpului didactic și revederea legii privitoare la salarii. Societatea învățătorilor din regatul Prusiei a fost preocupată în lunile din urmă de două chestiuni însemnate: reforma pregătirii profesionale a corpului didactic și revederea privitoare la salarii. Învățătorii cer ca școlile normale să fie puse pe aceeași treaptă cu școlile medii superioare adecă: gimnaziul clasic, gimnaziul real și școala reală superioară. Școala normală să nu mai fie împărțită în școală pregătitoare și școală normală propriu zisă, ci să formeze un singur așezământ cu șapte clase din care șese dintâiu să dea o cultură generală și a șeptea învățământ profesional. Profesorii cari prepau materiile de științe se aibă studii universitare, fiindcă în timpul de față, cea mai mare parte din profesorii școalelor normale sunt învățători cari și-au completat studiile la examene anume. Fiecare serie de studii să se sfârșească cu un examen. După trei ani de serviciu, orice învățător eșit dintr'o asemenea școală normală să fie admis a urmă studiile universitare, la rând cu absolvenții școalelor reale superioare. Dintre învățătorii pregătiți în chipul acesta să se aleagă apoi profesorii studiilor principale și directorii școalelor normale și personalul de control și administrativ al școalelor. În ce privește legea salariilor, corpul didactic primar care de mai bine de zece ani să fie trecut în aceeași clasă cu a secretarilor adm. generale cari ajung la salarii de 2000—4000 mărci pe an. Părerile sunt împărțite în ce privește egalizarea deplină a salariilor învățătorilor rurali cu a celor din orașe. Mulți cer să se lase orașelor libertatea de a depăși salariile maxime.

O rugare către președinții despărțămintelor protopopești. Pentru orientare și luarea de eventuale dispoziții se comunicați prezidiului numele învățătorilor duși la oaste și eventual al celor răniți, ori poate chiar și morți.

BIBLIOGRAFIE.

Iustin Marinescu Spiritul educației fizice moderne. București.

„Acțiunea militară a României în 1913“, de C. Bușilă.

V. Anestiu. „Povestea unui electron“, traducere din Gibson.

„Strichira și tendințele băncilor populare“ de Virgil Madgearu.

„Școala și copilul“ traducere din Ihon Devei de I. Marinescu profesor.

„In luptă“ de Petre Popescu învățător.

„Practica pedagogică în școlile primare cu noua metodă generală a Aritmeticei și Geometriei“ de I. Mihăilescu institutor în Măciu.

Sumarul:

„Tendința spre asimilarea sufletelor omenesti“; *Gavril Precup*: „Legătura dintre membrii corpului didactic primar și secundar“; *Eusebie Ioaneti*: „Școala Berthold-Otto“; *G. Bogdan-Duică*: „Școala activă“; *Teodor Mariș*: „Înmulțirea frângerilor zecimale cu 10, 100 și 1000“ (Lección practică din aritmetică pentru cl. IV). *Literatură pentru tinerime*: *Învățătorul Cușbă*: „Convorbire despre începutul neamului românesc“. „Două decrete ministeriale“. *Informațiuni. Bibliografie*.

